

Structural Modeling of Occupational Ethics Pathology in the Higher Health Education System in Zanzan University of Medical Sciences

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Fereshteh Bigleri ¹,
Naghi Kamali ^{2*},
Amir Najafi ³

How to cite this article

Fereshteh Bigleri, Naghi Kamali, Mohammadreza Shorvarzi, Amir Najafi, Structural Modeling of Occupational Ethics Pathology in the Higher Health Education System in Zanzan University of Medical Sciences, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2020:4(3): 119-126.

1. PhD student, Department of Educational Management, Zanzan Branch, Islamic Azad University, Zanzan, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Zanzan Branch, Islamic Azad University, Zanzan, Iran (Corresponding Author).
3. Associate Professor, Department of Industrial Engineering, Zanzan Branch, Islamic Azad University, Zanzan, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: kamali_naghi@yahoo.com

Article History

Received: 2020/03/24
Accepted: 2020/05/30

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to structurally model the psychopathology of occupational ethics in the higher health education system in Zanzan University of Medical Sciences.

Materials and Methods: The present study has been done with a quantitative approach. The sampling method was selected selectively according to the objectives and parameters studied in the study. The statistical population of this study was experts and professors of management who were experts in the pathology of professional ethics in the health education system. Cronbach's alpha coefficient was used to test the reliability of the questionnaire. SPSS software was used to calculate Cronbach's alpha coefficient. Data analysis was performed using pls3 software.

Findings: Based on the findings, causal factors on the axial category ($r = 0.56$); Axis category on strategic factors ($r = 0.81$), contextual factors on axial category ($r = 0.82$), intervening factors on axial category ($r = 0.64$) and strategic factors on outcome factors ($r = 0.86$) have a positive and significant effect ($p \leq 0.05$).

Conclusion: The results showed that the evaluation indicators of the whole structural equation model have a good fit. What the results of this research express is that professional ethics is one of the basic necessities in the health education system and in order to achieve professional ethics in the health education system, the approaches mentioned in the research should be implemented in the organization.

Keywords: Professional Ethics, Higher Education, Health, Psychopathology

مدل یابی ساختاری آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت در دانشگاه علوم پزشکی زنجان

فرشته بیگلری^۱

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

نقی کمالی^{۲*}

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران (نویسنده مسئول).

امیر نجفی^۳

دانشیار، گروه مهندسی صنایع، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر مدل یابی ساختاری آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت در دانشگاه علوم پزشکی زنجان بود.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر با رویکرد کمی صورت گرفته است. روش نمونه گیری به صورت انتخابی و با توجه به اهداف و پارامترهایی که در پژوهش بررسی می شوند انتخاب شد. جامعه آماری این تحقیق را دانشجویان و صاحب نظران و اساتید مدیریت که در آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت صاحب نظر بودند. برای آزمون پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ از نرم افزار SPSS استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار AMOS انجام گرفت.

یافته ها: بر اساس یافته ها عوامل علی بر مقوله محوری ($F=0/56$)؛ مقوله محوری بر عوامل راهبردی ($F=0/81$)، عوامل زمینه ای بر مقوله محوری ($F=0/82$)، عوامل مداخله گر بر مقوله محوری ($F=0/64$) و عوامل راهبردی بر عوامل پیامد ($F=0/86$) تأثیر مثبت و معناداری دارند ($p \leq 0/05$).

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری در برازش مناسبی برخوردار است. آنچه نتایج این تحقیق بیان می کند این است اخلاق حرفه ای از ضروریات اساسی در نظام آموزش سلامت است و جهت دستیابی به اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت باید رویکردهای ذکر شده در تحقیق در سازمان اجرا گردد.

واژه های کلیدی: اخلاق حرفه ای، آموزش عالی، سلامت، آسیب شناسی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۱۰

*نویسنده مسئول: Kamali_naghi@yahoo.com

مقدمه

تخلقی به اصول اخلاق در این است که رفتار انسان از زمینه خیر درونی و ذاتی انسان برخاسته باشد و این امر به طهارت اخلاقیات انسان (شرافت اخلاقی) مربوط است، پس شرافت اخلاقی عالی ترین زمینه تحریک در رفتار است (۱). اخلاق و مسئولیت اجتماعی را باید با بایدها و نبایدهای ارزشی - فلسفی و ملاک و معیار سنجش درستی و نادرستی رفتار شخصی نسبت به خود و دیگران و جامعه تعریف کرد. اخلاقیات عمدتاً مربوط می شود به اینکه افراد اگر می خواهند به درستی عمل کنند چگونه باید رفتار کرده و چگونه باید عمل کنند. مبحث اخلاقیات دارای ریشه های عمیق فلسفی، دینی و حقوقی است (۲).

مجموعه ای از آیین نامه ها و مقرراتی است که عمل اخلاقی را برای آن حرفه ای مشخص و خاص تعریف می کند. هر شغل نیز اخلاق حرفه ای مختص به خود را دارد. حرفه های مختلف بر حسب میزان حساسیت و وظیفه ای که در خدمت به جامعه دارند، دارای معیارهای اخلاقی متفاوتی هستند. در واقع صاحبان هر حرفه مسئولیت های خاص خود را دارند که در آیین نامه ها و مقررات آن حرفه بیان شده است. آیین نامه های اخلاقی چارچوبی برای عمل و قضاوت اخلاقی یا غیر اخلاقی هر حرفه محسوب می شود (۳). هر سازمانی برای پویایی و بقای خود نیازمند تدوین و به کارگیری استانداردهای اخلاق حرفه ای است که بر اساس آن مدیران، کارکنان و سایر عوامل انسانی با پایبندی بدان، ارزش های مشترک حرفه ای را پدید می آورند تا ذینفعان سازمان از آن بهره مند شوند (۴).

اخلاق حرفه ای شاخه ای از دانش اخلاق است که با مطالعه روابط شغلی و تبیین مسئولیت های اخلاقی در صورت صحت اجرا متضمن اتخاذ تصمیمات استراتژیک و تأمین کننده منافع تمامی ذینفعان سازمان است. با نگاهی به جامعه جهانی شاهد آن هستیم که پزشکان، وکلای دادگستری، مهندسان، حسابرسان، رؤسای جمهور و نمایندگان پارلمان ها برای پذیرفتن مسئولیت به ادای سوگند می پردازند تا با پایبندی به اخلاق و ارزش های مورد پذیرش برای صیانت از حقوق تبیین شده اهتمام ورزند. هر سازمانی که به دنبال کسب موفقیت و نیل به مقاصد اساسی یا همان آرمان های پیش روی خود به عنوان برنامه آینده سازمان است مجهز شدن به اصول اخلاق حرفه ای از ضروریات کاری اش محسوب می شود. ضرورتی که مشترک اعتقادی و بین ادیانی است و از مطالبات روشن و صریح جوامع انسانی به شمار می رود. (۵).

بهداشت سلامتی و فراتر از آن ها تعالی اخلاقی جامعه از بنگاه ها و سازمان های آن سخت متأثر است. اخلاق حرفه ای، آن گاه که حوزه حرفه به بنیان های فرهنگی و نهادهای سیاسی مربوط می شود، از زیر ساخت های تمدن بشری است. در مدرسه ای که اخلاق حرفه ای در آن محترم نیست آثار تباہ کننده ای دارد. دانش آموزی که فقدان وجدان کاری، عدم شایسته سالاری، دور زدن قانون، چاپلوسی و کم کاری را در محیط آموزش خود به طور مستمر تجربه می کند، پس از فراغت از تحصیل در شغل خود به ناچار آن چه را تجربه کرده را منعکس می سازد (۶).

هنجارگرایی و ... از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش اند آسیب شناسی شناسایی علمی مسائل و مشکلات یک برنامه یا یک سیستم که در پایان منجر به رفع عوامل بازدارنده برنامه یا سیستم خواهد شد لذا با توجه به مطلب مطرح شده هدف پژوهش حاضر مدل یابی ساختاری آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت در دانشگاه علوم پزشکی زنجان می‌باشد.

مواد و روش ها

پژوهش حاضر با رویکرد کمی صورت گرفته است. جامعه آماری این تحقیق را دانشجویان و صاحب نظران و اساتید مدیریت که در آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت صاحب نظر بودند، تشکیل دادن علت انتخاب این افراد به عنوان جامعه هدف این است که آنها در حوزه مربوط به آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت صاحب نظر هستند این ویژگی مشترک و اطلاعاتی که از طریق آنها بدست می‌آید می‌تواند در بخش کیفی تحقیق که بنا دارد به شناسایی عوامل موثر بر مدل آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش عالی سلامت بپردازد متمرکز واقع شود. همچنین نمونه پژوهش از بین افراد جامعه آماری انتخاب شد. روش نمونه گیری به صورت انتخابی و با توجه به اهداف و پارامترهایی که در پژوهش بررسی می‌شوند انتخاب شد.

با توجه به مدارک تحصیلی مختلف در میان دانشجویان و اعضای هیئت علمی دارای جنسیت‌های متفاوت، نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای استفاده خواهد شد. در این روش واحدهای جامعه مورد مطالعه در طبقه‌هایی که از نظر صفت متغیر همگن‌تر هستند گروه‌بندی می‌شود تا تغییرات آن‌ها در درون گروه‌ها کمتر شود پس از آن با گرفتن نمونه‌های تصادفی ساده به‌طور مستقل در داخل هر طبقه نمونه مورد نیاز تهیه می‌شود. از این تعداد ۱۱۷ نفر از اعضای هیئت علمی و ۱۷۴ نفر از دانشجویان رشته‌های علوم پایه پزشکی و بالینی دانشگاه علوم پزشکی را تشکیل داده‌اند.

ابزار های گرد آوریداده ها به شرح مقابل است. پرسشنامه محقق ساخته، به شکل خود اظهاری و حاوی سؤالات بسته پاسخ که با توجه به داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه با مشارکت‌کنندگان طراحی شد مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه شامل دو بخش میباشد: بخش نخست، ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌گویان از جمله: جنس، تاهل را در بر گرفت. بخش دوم: پاسخ‌دهندگان گوی هایی را پاسخ می‌دهند. پاسخ‌دهندگان برای پاسخ‌گویی از یک مقیاس پنج امتیازی (۱ تا ۵) استفاده خواهند کردند که پاسخ‌ها از «بی اهمیت» تا «خیلی بااهمیت» در نوسان خواهند بود. در پیش پژوهشی که بر روی گروهی از مشارکت‌کنندگان صورت گرفت آن دسته از عباراتی که به دلیل ساختاری موجب درک نادرست می‌شود اصلاح و شکل نهایی پرسشنامه فراهم خواهد گردید.

جهت تأیید روایی محتوایی پرسشنامه از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده خواهد شد. برای آزمون پایایی پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه تحقیق، ابتدا

سازمان ها برای پویایی و بقای خود نیازمند تدوین و به کارگیری استانداردهای اخلاق حرفه‌ای هستند تا براساس آن مدیران و کارکنان بتوانند، برای بهره‌مندی هر چه بیشتر ذینفعان، ارزش‌های مشترک حرفه‌ای را پدید آورند (۷) تدوین اصول اخلاقی حرفه‌ای برای مشاغل حساس رو به افزایش است. یکی از راهکارهای جوامع حرفه‌ای برای دستیابی به آرمان‌های حرفه‌ای، تنظیم نظام اخلاق حرفه‌ای است (۸).

رعایت اخلاق حرفه‌ای جزو ماهیت ذاتی حوزه‌ی سلامت است و رسالت حرفه‌ای مختلف در علوم پزشکی ارایه خدمات مورد نیاز بهداشتی، مراقبتی، درمانی و توانبخشی در بالاترین سطح استاندارد جهت تامین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه است (۹). هر چند اخلاق در همه‌ی مشاغل ضروری است اما در بخش سلامت به دلیل ارتباط مستقیم با جان شهروندان، ضرورت بیشتری دارد چرا که رفتار معنوی و توأم با مسئولیت کارکنان با بیماران، نقش موثری در بهبود و بازگشت سلامتی آنان دارد، لذا حرفه‌ای مشغول در بخش بهداشت و درمان بر پایه اخلاق استوار است (۱۰) بنابراین رعایت اخلاق حرفه‌ای در عملکردهای گروه‌های مختلف پزشکی از سایر موارد مراقبت حساس تر می‌باشد. در حوزه بهداشت و درمان، اخلاق حرفه‌ای در ارائه خدمات مورد نیاز بهداشتی، مراقبتی، درمانی و توان بخشی در بالاترین سطح استاندارد به منظور تامین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه جزو ماهیت ذاتی فعالیت محسوب می‌گردد (۱۱).

بالاک و همکاران در پژوهشی به بررسی اخلاق در مدیریت مراقبت های بهداشتی معاصر و آموزش پزشکی پرداختند روش مطالعه در این پژوهش مروری و نتایج نشان داد که بیماران و ارزشهای آموزشی فقط به لحاظ مالی قابل کاهش نیستند و تأیید ارزشهای غیر مالی برای دستیابی به کیفیت در مراقبت های بهداشتی و آموزشی اساسی است. مهمترین قدم می‌تواند انتخاب مدیرانی باشد که اصول مدیریت عمومی را در نظر بگیرند و هم نیازهای تجاری و هم اخلاق پزشکی را در نظر بگیرند (۵).

هوانگ و همکاران در پژوهشی به بررسی سطح آگاهی از اخلاق حرفه ای و صلاحیت اخلاق پزشکی متخصصان بهداشت دندان و دانشجویان بهداشت دندان برای افزودن موارد اخلاقی در آزمون صدور مجوز بهداشت دندانپزشکی کره پرداختند. روش مطالعه توصیفی-تحلیلی می‌باشد. نتایج نشان داد که متخصصان بهداشت دندان از اهمیت اخلاق شغلی آگاه هستند، اما مشخص شده است که صلاحیت اخلاق پزشکی در سطح متوسط است. بنابراین، اخلاق پزشکی باید به عنوان یک موضوع مورد نیاز در برنامه دانشگاهی مورد بررسی قرار گیرد، و ارزیابی صلاحیت اخلاق پزشکی باید از طریق افزودن موارد اخلاقی به آزمون صدور مجوز بهداشت دندانپزشکی کره تقویت شود (۱۲).

اخلاقیات متعالی، مستلزم سطحی از کوشش‌ها برای تغییر ساختارها، بهبود مناسبات، ایجاد بسترهای مساعد قانونی، حقوقی و سازماندهی و ساز و کارهای مناسب انگیزشی است. احساس مسئولیت، حس پاسخگویی، انتقادپذیری، شفافیت، انصاف در قضاوت، پرهیز از جانبداری، امانتداری، احترام به قضاوت دیگران، صداقت حرفه‌ای

جدول ۳. توصیف نمونه آماری آزمودنی‌ها بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
زیر ۲۵ سال	۶۵	۲۲/۳	۲۲/۳
۲۶ تا ۳۰ سال	۱۰۰	۳۴/۴	۵۶/۷
۳۱ تا ۳۵ سال	۶۲	۲۱/۳	۷۸/۰
۳۶ تا ۴۰ سال	۴۵	۱۵/۵	۹۳/۵
بیشتر از ۴۰ سال	۱۹	۶/۵	۱۰۰
کل	۲۹۱	۱۰۰	-
بدون جواب	-	-	-
کل	۲۹۱	-	-

مقادیر جدول بالا بیانگر این است که از ۲۹۱ نفر نمونه آماری آزمودنی‌ها، ۲۲/۳ درصد از نمونه آماری آزمودنی‌ها دارای سن زیر ۲۵ سال، ۳۴/۴ درصد از نمونه آماری آزمودنی‌ها دارای سن ۲۶ تا ۳۰ سال، ۲۱/۳ درصد از نمونه آماری آزمودنی‌ها دارای سن ۳۱ تا ۳۵ سال، ۱۵/۵ درصد از نمونه آماری آزمودنی‌ها دارای سن ۳۶ تا ۴۰ سال و ۶/۵ درصد از نمونه آماری آزمودنی‌ها دارای سن بیشتر از ۴۰ سال می‌باشند، بنابراین باید گفت اکثریت آزمودنی پژوهش دارای سن ۲۶ تا ۳۰ سال هستند.

بر اساس تحلیل داده‌های پژوهش مدل نهایی تحلیل آسیب شناسی اخلاق حرفه‌ای در نظام آموزش سلامت در دانشگاه علوم پزشکی زنجان بصورت زیر ارائه گردید.

۳۰ پرسشنامه در جامعه آماری توزیع و گردآوری گردید. سپس برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار amos انجام گرفت. یافته‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شد. در بخش توصیفی از جدول‌های توزیع فراوانی و در بخش آمار استنباطی با فرض طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون استفاده شد. کلیه عملیات آماری بر حسب اهداف ویژه تحقیق، با استفاده از نرم افزار اس پی اس نسخه ۲۵ انجام و نرم افزار پی ال اس در سطح معنی داری آزمون‌ها $P < 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

ابتدا در تحلیل آماری داده‌های پژوهش به آمار توصیفی می‌پردازیم؛ بنابراین ابتدا بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی و با استفاده از جداول فراوانی و از نمونه آماری پژوهش ارائه و در ادامه با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی (گرایش مرکزی، پراکندگی) متغیرهای اصلی پژوهش توصیف گردیده‌اند.

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی مرتبط با جنسیت آزمودنی‌ها

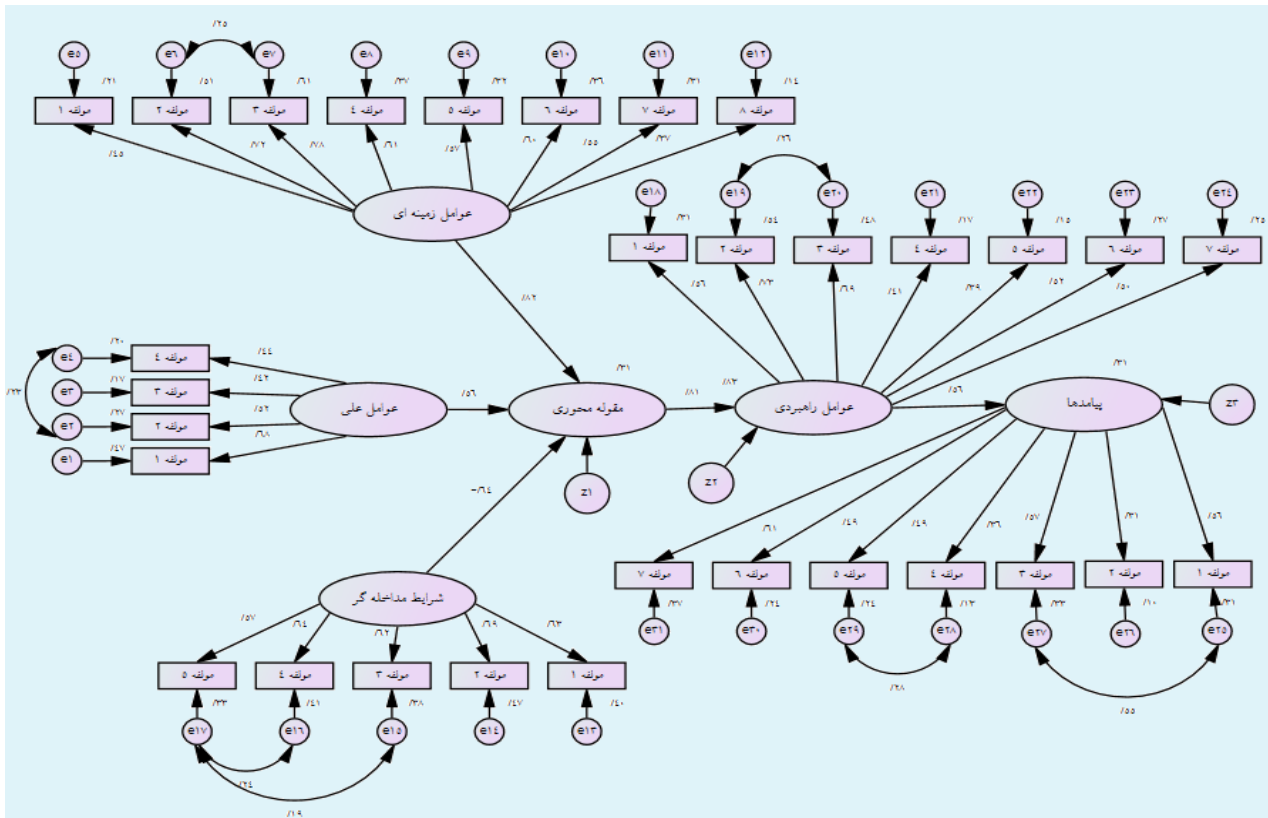
جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
زن	۷۵	۲۵/۸	۲۵/۸
مرد	۲۱۶	۷۴/۲	۱۰۰
کل	۲۹۱	۱۰۰	-
بدون جواب	-	-	-
کل	۲۹۱	۱۰۰	-

برحسب مقادیر برآورد شده در جدول بالا می‌توان گفت که از ۲۹۱ نفر نمونه آماری آزمودنی‌ها، تعداد ۷۵ آزمودنی (۲۵/۸) نفر زن و تعداد ۲۱۶ آزمودنی (۷۴/۲) نفر مرد بوده‌اند. بنابراین می‌توان گفت اکثریت آزمودنی‌های پژوهش مرد هستند.

جدول (۲): فراوانی و درصد فراوانی مرتبط با تاهل آزمودنی‌ها

تاهل	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
متاهل	۱۰۶	۳۶/۴	۳۶/۴
مجرد	۱۸۵	۶۳/۶	۱۰۰
کل	۲۹۱	۱۰۰	-
بدون جواب	-	-	-
کل	۲۹۱	۱۰۰	-

برحسب مقادیر برآورد شده در جدول بالا می‌توان گفت که از ۲۹۱ نفر نمونه آماری آزمودنی‌ها، تعداد ۱۰۶ آزمودنی (۳۶/۴) نفر متاهل و تعداد ۱۸۵ آزمودنی (۶۳/۶) نفر مجرد بوده‌اند. بنابراین می‌توان گفت اکثریت آزمودنی‌های پژوهش مجرد هستند.

شکل (۱): مدل نهایی تحلیل آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت در دانشگاه علوم پزشکی زنجان

جدول (۴): شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

	مقتصد	تطبیقی	مطلق						
Holter	ریشه	کای اسکوئر	شاخص	شاخص	شاخص	کای مربع	کای مربع	شاخص	
	میانگین	هنجار شده به	برازش	نیکویی	تاگر-	پهنجار شده	پهنجار شده		
	مربعات	درجه آزادی	تطبیقی	برازش	لویس	GFI	CMIN		
	خطای	CMIN/DF	PCFI	CFI	TLI				
	برآورد								
	RMSE								
	کمتر از	مقادیر بین ۱ تا ۳	بیشتر از	بیشتر از	بیشتر از	بیشتر از	-	ملاک	
	۰/۱		۰/۶۰	۰/۹	۰/۹	۰/۹			
	۱۶۶	۲/۰۳۷	۴۴۰	۰/۷۶۶	۰/۹۳۰	۰/۹۱۵	۰/۹۰۶	۸۹۶/۳۲۶	مقدار
	-	مطلوب	-	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	-	تفسیر

دیگر برازش داده‌ها به مدل برقرار است و همگی شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری با توجه به دامنه مطلوب این شاخص‌ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند، به عبارت

جدول ۵. برآورد مسیر متغیرهای پژوهش

P. Value	نسبت بحرانی		متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
	ضریب مسیر				
	۰/۵۶	۸/۱۹۴			
۰/۰۰۱	۰/۸۱	۶/۳۵۹	مقوله محوری	<---	عوامل علی
۰/۰۰۱	۰/۸۲	۴/۱۴۸	عوامل راهبردی	<---	مقوله محوری
۰/۰۰۱	۰/۶۴	۳/۷۱۴	مقوله محوری	<---	عوامل زمینه ای
۰/۰۰۱	۰/۸۶	۷/۴۵۷	مقوله محوری	<---	عوامل مداخله گر
۰/۰۲۰			عوامل پیامد	<---	عوامل راهبردی

اخلاق حرفه ای) بر عوامل پیامد (اهمیت به اخلاق حرفه ای در بعد مدیریت، ارزشیابی اخلاق حرفه ای، پاسخ مدیریت به موضوعات اخلاقی، تبیین نقش کرامت انسانی در افزایش اخلاق حرفه ای، همدلی و همدردی سازمانی، سرلوحه و توجه به اخلاق حرفه ای در سازمان، عدم توجه به کمیته اخلاقی در سازمان) برابر با ۰/۸۶ درصد می باشد.

با بررسی پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی تحقیقی که به تحلیل آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت در دانشگاه علوم پزشکی پرداخته باشد یافت نشد لذا تحقیقاتی که تا حدودی شبیه به تحقیق حاضر باشد می توان به تحقیقات دادگر مقدم و همکاران (۱۳۹۷)، پورشافی و رمضان زاده (۱۳۹۷)، بالاک و همکاران (۲۰۲۰) اشاره نمود (۵، ۱۳، ۱۴). در تحقیق حاضر محقق به سنجش مدل اشتراک و کوربین به صورت کمی پرداخت که نتایج نشان داد بیشترین اثر در این تحقیق شامل عوامل راهبردی بر عوامل پیامد (۰/۸۶) و کمترین میزان اثر مربوط به عوامل علی بر مقوله محوری (۰/۵۶) می باشد. آنچه نتایج این تحقیق بیان می کند این است اخلاق حرفه ای از ضروریات اساسی در نظام آموزش سلامت است و جهت دستیابی به اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت باید رویکردهای ذکر شده در تحقیق در سازمان اجرا گردد.

از جمله محدودیت های پژوهش حاضر می توان به موارد مقابل اشاره کرد: این پژوهش بر روی اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام گرفته لذا قابلیت تعمیم دهی به کل کشور را ندارد.

- این پژوهش به صورت مقطعی انجام شده است. به این دلیل، نتیجه گیری درباره علیت را دشوار می سازد.

- در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردیده است و ممکن است برخی مؤلفه ها و عوامل عنوان نشده و مورد شناسایی و بررسی قرار نگرفته باشند

- در این تحقیق ممکن است برخی از افراد از ارائه پاسخ واقعی خودداری کرده و پاسخ غیرواقعی داده باشند که این امر خود در برآورد نتایج تحقیق مؤثر خواهد بود.

- عدم شناخت و اشراف کافی پاسخ دهندگان پرسشنامه بر برخی از مقوله های فرعی شناسایی شده در این پژوهش به دلیل عدم تمرکز بر مسائل اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت حائز اهمیت بوده که موجب صرف زمان و هزینه در این خصوص خواهد بود

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است که عوامل علی بر مقوله محوری (۰/۵۶)؛ مقوله محوری بر عوامل راهبردی (۰/۸۱)؛ عوامل زمینه ای بر مقوله محوری (۰/۸۲)؛ عوامل مداخله گر بر مقوله محوری (۰/۶۴) و عوامل راهبردی بر عوامل پیامد (۰/۸۶) تاثیر مثبت و معناداری دارند ($p \leq 0.05$).

نتیجه گیری

بر اساس نتایج برخاسته از داده های کمی نتایج نشان داد که شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری در برازش مناسبی برخوردار است و برآورد مسیر متغیرهای پژوهش نشان داد که مقدار ضریب مسیر عوامل علی (شناسایی مبانی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت، سطحی بودن اخلاق در سازمان، تفسیر و اجرای نامناسب قوانین، ضعف سیستم ارزشیابی فرد اخلاقی) بر مقوله محوری (آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت) برابر با ۰/۵۶ درصد می باشد، مقدار ضریب مسیر مقوله محوری (آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت) بر عوامل راهبردی (فرایند تدوین منشور اخلاق حرفه ای در سازمان، بسته اعتدالی اخلاق حرفه ای در سازمان، اخلاق حرفه ای و ضرورت آن در سازمان، آموزش اخلاق حرفه ای، سیاستگذاری و خط مشی، جذب و استخدام کارکنان اخلاق مدار، پیشبرد توسعه اخلاق حرفه ای) برابر با ۰/۸۱ درصد می باشد، مقدار ضریب مسیر مقوله زمینه ای (ضعف شخصیتی پرسنل در حوزه اخلاق حرفه ای، نبود قوانین و استانداردهای اخلاق حرفه ای، عدم آشنایی با اصول اخلاق حرفه ای، نبود قوانین و مقررات، نبود بسترهای رفاهی، نابرابری مالی، نبود علاقه به اجرای اخلاق حرفه ای، عدم رعایت ارزش های اخلاقی از بعد مدیریت) بر مقوله محوری (آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت) برابر با ۰/۸۲ درصد می باشد، مقدار ضریب مسیر عوامل مداخله گر (بی توجهی به اخلاقیات در سازمان، اجرای نامناسب و سلیقه ای قوانین از بعد مدیریت، عدم آگاهی علمی مدیران و اساتید دانشگاه، عدم دلبستگی به کار، موانع رشد اخلاق حرفه ای در سازمان) بر مقوله محوری (آسیب شناسی اخلاق حرفه ای در نظام آموزش سلامت) برابر با ۰/۶۴ درصد می باشد، همچنین مقدار ضریب مسیر عوامل راهبردی (فرایند تدوین منشور اخلاق حرفه ای در سازمان، بسته اعتدالی اخلاق حرفه ای در سازمان، اخلاق حرفه ای و ضرورت آن در سازمان، آموزش اخلاق حرفه ای، سیاستگذاری و خط مشی، جذب و استخدام کارکنان اخلاق مدار، پیشبرد توسعه

1. References

1. Kant, E. *Lessons of Philosophy of Ethics*, translated by Manouchehr Sanei Darreh Bidi, Tehran, Naghsh-o-Negar Publications, 2005.
2. Mir Kamali, S M. *Journal of Psychology*, Year 33, Number One, 2003.
3. Zohour, H, Khalaj, M. *Pillars of Engineering Ethics*, Iranian Engineering Educational Quarterly, Twelfth Year, No. 46, 2010.
4. Gharamaleki Ahad, F. *Obstacles to the development of professional ethics*, Tehran, Bashra Cultural Institute for Religious Studies, first edition, 2007.
5. Balak, N., Broekman, M. L., & Mathiesen, T. *Ethics in contemporary health care management and medical education*. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 26(3), 699-706, 2020.
6. Imaz, M., Eteraf-Oskouei, T., & Najafi, M. *Evaluation of Pharmacy Professional Ethics in Drugstores and Its Improvement Strategies from the Viewpoint of Students and Faculty Members of Tabriz School of Pharmacy*. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 11(1), 65-79, 2018.
7. Evetts J. *Professionalism: Value and ideology*. *Current Sociology*; 61(5-6): 778-96, 2013.
8. Knapp S, Handelsman MM, Gottlieb MC & Vandecreek LD. *The dark side of professional ethics*. *Professional Psychology*.
9. Birden, H., Glass, N., Wilson, I., Harrison, M., Usherwood, T., & Nass, D. *Defining professionalism in medical education: a systematic review*. *Medical teacher*, 36(1), 47-61, 2014.
10. Wynia, M. K., Papadakis, M. A., Sullivan, W. M., & Hafferty, F. W. *More than a list of values and desired behaviors: a foundational understanding of medical professionalism*. *Academic Medicine*, 89(5), 712-714, 2014.

- در این تحقیق از اطلاعات جمعیت شناختی صرفاً برای توصیف نمونه‌های تحقیق استفاده شد.

از جمله پیشنهادات کاربردی پژوهش حاضر میتوان به موارد مقابل اشاره کرد:

- با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیران نظام آموزش سلامت، هرچند وقت یک‌بار نسبت به ارزشیابی اخلاق حرفه‌ای در سازمان بپردازند و با شناسایی نقاط ضعف نسبت به برطرف کردن آن در سازمان اقدام نمایند.

- یکی از مشکلات نظام آموزش سلامت نبود قوانین و مقررات اخلاق حرفه‌ای است، لذا بسیار ضروری است که مدیران دانشگاه نسبت به تدوین قوانین و مقررات مشخصی با همکاری و همفکری اعضای هیئت‌علمی در دانشگاه با توجه به رویکرد هر دانشگاه اقدام نمایند.

- از جمله علل تأثیرگذار بر اخلاق حرفه‌ای، نبود بسترهای رفاهی برای کارکنان در سازمان می‌باشد لذا با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیران نظام آموزش سلامت تمام تلاش خود را در جهت رفع این مشکل به کار گیرند.

- با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیران نظام آموزش سلامت از مدل‌های مشابه در حوزه تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای دیگر دانشگاه‌های علوم پزشکی، چه در داخل یا خارج از کشور استفاده نمایند.

- با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیران نظام آموزش سلامت موانع اجرای اخلاق حرفه‌ای در سازمان را شناسایی و نسبت به رفع آن اقدام نمایند

- یکی از مشکلات عمده در عدم اجرای اخلاق حرفه‌ای عدم آگاهی علمی مدیران و اساتید دانشگاه در حوزه اخلاق حرفه‌ای است لذا پیشنهاد می‌شود با برگزاری همایشی، سخنرانی، یا تهیه جزوات آموزشی نسبت به اهمیت و نقش اخلاق حرفه‌ای در سازمان جهت پیشبرد اهداف سازمان اقدام نمایند یکی از اقدامات مناسب در اجرای اخلاق حرفه‌ای تشکیل کمیته اخلاق در دانشگاه‌ها می‌باشد لذا پیشنهاد می‌شود مدیریت سازمان نسبت به تشکیل کمیته اخلاق اقدام کنند.

همچنین از جمله پیشنهادات پژوهشی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: ۱- پیشنهاد می‌شود در پژوهشی به بررسی و تحلیل عوامل ایجادکننده آسیب‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی با روش تکنیک دلفی پرداخته شود. ۲- پیشنهاد می‌شود در تحقیقی به طراحی مدل اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور با رویکرد آینده‌پژوهی پرداخته شود. ۳- پیشنهاد می‌شود در تحقیقی به طراحی مدل سیاست‌گذاری، خط‌مشی و یا طراحی یک شیوه‌نامه با مشارکت دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در حوزه اخلاق حرفه‌ای پرداخته شود. ۴- پیشنهاد می‌شود به شناسایی و اولویت‌بندی، تعیین اهمیت عوامل و موانع رشد اخلاق حرفه‌ای با رویکرد سلسله مراتبی پرداخته شود. ۵- پیشنهاد می‌شود مطالعات تکراری یا مکرر مقطعی و طولی، جهت بررسی آسیب‌شناسی اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌های علوم پزشکی انجام شود.

11. Postma, J., Oldenhof, L., & Putters, K. Organized professionalism in healthcare: articulation work by neighbourhood nurses. *Journal of Professions and Organization*, 2(1), 61-77, 2015.
12. Hwang, Y. S., Jang, J. H., Kang, K. H., Kim, M., Park, J. R., Son, S., ... & Jang, Y. E.. Level of professional ethics awareness and medical ethics competency of dental hygienists and dental hygiene students to add ethics items in the Korean dental hygienist licensing examination. *Journal of Educational Evaluation for Health Professions*, 17, 34, 2020.
13. Dadgar Moghadam, M, Bahonar, M J, Hosseini, S S. Study and comparison of the level of professional ethics of medical students in internships and internships in Mashhad University of Medical Sciences in 1397. *Iranian Journal of Obstetrics, Midwifery and Infertility*, 2020.
14. Pourshafei, H, Ramezanzadeh, Kh. Investigating the differences between the current and desired status of observing the professional ethics of professors from the perspective of students of Birjand University of Medical Sciences. *Scientific Journal of Birjand University of Medical Sciences*, 25, 107-114, 2018.